

LIBRIS

We know
books

© Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, Sector 6,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro
www.librariaeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de
Consiliul Național al Cercetării Științifice (CNCS)

ISBN: 978-606-49-1774-4

Pe coperta I este reprodus portretul scriitorului,
preluat din volumul: Pavel Macedonski, *Cărăbușul de aur*,
„TIPOGRAFIA CAPITALA”, Bd. ELISABETA, No 5,
BUCUREȘTI, 1941

DTP: Mihăiță Stroe

Editor: Valentin Ajder

PAVEL MACEDONSKI

SCRIERI

EDIȚIE ÎNGRIJITĂ
ȘI INTRODUCERE
DE EMILIA STAJILA

E I K O N

București, 2026

Cuprins

Emilia Stajila:	
Pavel Macedonski: pe urmele <i>Cărții de aur</i>	5
Notă.....	17
Glasul clopotelor	21
Zâna apelor	24
Puntea Dracului.....	27
Omul cu patru fețe.....	30
Idylă.....	33
Inima femeiei.....	35
Ultima dorință	39
Creierul și inima.....	42
De la mine mai puțin, De la Dumnezeu mai mult	45
Raze de Iulie.....	47
Idiotul.....	50
Cetatea Râșnovului	53
Noua	58
Fata dintre brazi	59
Pe patul de spital	61
Amintiri	65
Pe malul Oltului	69
Poveste de Crăciun.....	73
Cucoana nebună.....	77
Niță nu mă uita	79

Castelul vrăjit	8
Fluturi albi și negri.....	8
Gloria	8
Cărăbușul de aur (fantezie poetică)	9
 Repere de receptare critică	12
Acad. Mihai Cimpoi: <i>O figură insolită a literaturii române</i>	12
Gheorghe Glodeanu: <i>Un scriitor uitat - Pavel Macedonski</i>	13
Alexandru Zotta: <i>Un scriitor prea puțin cunoscut</i>	13
Zenovie Cărlugea: <i>Pavel Macedonski – steaua mai vizibilă din constelația „apocalipticului Dreadnought”</i>	14
Ion Munteanu: <i>Emilia Stajila, pe urmele familiei Macedonski</i>	14

Glasul clopotelor

Marelui poet francez d-lui Conte Alexandru de Linche de Moissac omagiu.

Așezați unul lângă altul pe terasa unui local liniștit și gol, eu și prietenul meu vorbeam. Luna plină a întâelor zile ale lui Aprilie își răsfrângea albastrele pe geamurile caselor și stelele, din cerul vioriu, se ștergeau aproape toate.

— Auzi glasul clopotului? Îmi zise el.

— Da, trebuie să vestească Învierea, căci azi sunt Paștele.

— Așa trebuie să fie, dar eu, ori cum, sunt adânc mișcat de la sunetul lui, căci azi îl aud întâi de când m-am întors de la război. Și cum n-aș fi oare mișcat? Glasul clopotului e legat, pentru mine, de atâtea amintiri.

Din ele, una m-a turburat mai mult.

— Spune-mi-o și mie, dacă e așa, îi zisei.

— Fie.

Și se apucă să mi-o povestească.

Iată ce-mi spuse:

— Înrolându-mă, începu el, în cel dintâi regiment gata de plecare spre câmpul de bătaie, făcui cunoștința unui băiețandru, al cărui chip, luminat de caracteristici ochi albaștri, și al cărui mijloc subțire îl făcea să pară că este mai mult o fată decât un băiat.

Din cele spuse, îi cunoscui aproape viața toată și felul lui de a simți și judeca.

Născut într-un orașel de provincie, crescuse mai mult în preajma lui, și anume: într-o casă de țară ce se

înălța pe un petec de pământ, al tatălui său; locuință, care vara era înecată de flori de liliac și de trandafiri. În locul acesta vrăjit, el lăsa ca ochii să-i fie furați, de departe de tot, de priveliștea câmpiilor de smarald ce se duceau spre soare-apune, spre soare-răsare, spre miază-zi, și miază-noapte cât puteai să cuprinzi cu ochii. Frăgezimea acestor plaiuri, printre care șerpuiau ape argintii, fusese aceia care i se răsfrânse nu numai pe chip, dar și în suflet. De cum se înrolase însă în oaste, și chiar înainte de a-l cunoaște, o ușoară umbră de întristare îl întunecase. Prea plin de aventuri și de dragostea pentru țară spre a nu răspunde la chemările ei, el, însă, lăsă în urmă-i o altă dragoste, aceia pe care o avea pentru o copilă ai cărei părinți locuiau în același oraș, aproape de casa lui. Sentimentali, după cum rar se mai află în lumea de astăzi, își juraseră să se iubească până la moarte, căci cu adevărat se și iubeau ca-n vremurile demult. Ei, când auzeau clopotele sunând la biserica din mahalaua lor, nu se gândeau la alceva decât la ziua în care vor suna fericirea lor desăvârșită. Trăiseră o veselă idylă ca apa unor pâraie limpezi când e sărutată de zori și nu-și închipuiau că răstriștea îi pândește din umbră. În clipa despărțirii, deși amândoi știau că visul putea să le fie curmat fără veste, nici unul, nici altul nu se gândiră la acesta. Ce știe mielul când e deprins de stâna lui și când e mânat din urmă spre oraș, că n-are să se mai întoarcă vreodată, căci e dus la moarte. Soarele era prea vesel în ziua despărțirii ca să-și închipuiască că se va întuneca vreodată. Florile străluceau de o prea mare tinerețe și frumusețe ca ei să nu fie siguri că, cu toate că primăvara și vara au să treacă și toamna și iarna, au să le nimicească, altele, se vor ivi neîncetat și că tot astfel se va scurge și viața lor.

Își luară rămas bun și ea rămase în urmă, iar el plecă liniștit ca și cum ar fi trebuit să se revadă a două zi.

Aceste mi le povesti prietenul meu despre băiețandru cu ochi de cer ce-și doarme acum somnul de pe urmă sub o movilă de pământ de pe câmpul de bătaie.

— Ce s-a făcut copila pe care a iubit-o atât și care l-a iubit la rândul ei cu aceeași nemărginită patimă?

Nici n-am vrut, nici nu voiesc să știu, dar nu prea mă îndoiesc că, de vreme ce așa este viața, ea-l va fi uitat, căci ce nu se uită pe pământ și la urma urmei, nu este oare omenesc și poate chiar drept a se spune: morții cu morții, și vii cu vii? Oricum ar fi însă, aceste sunete vesele de clopot ce-mi vestesc reînvierea lui Cristos îmi amintesc de cele despre care îmi vorbea el și cu toate că o întristare se coboară asupra-mi, cineva pare că-mi spune că, după cum în firea întreagă nu e decât o neîncetată reînviere, pentru ce n-ar fi cu puțință să se reîntoarcă, aci sau aiurea, acum, sau peste milioane de ani, aceia cari s-au dus?

Și cum încheie prietenul meu cele pe care mi le povesti, sunetele clopotelor se ridicară din nou și fiecare din aceste sunete parcă ziseră:

Reînvierea e în tot – în tot – peste tot – în tot – în tot.

Luna galbenă acoperea cerul cu trâmba ei de raze pe care și-o desfășura în azurul limpede. Pământul își legăna deasupra întunericului suflarea dulce. În noapte totul se odihnea și din sânul rozelor leșinate de căldura din ziua trecută picurau lacrimi pe care le adunaseră sylfidele în urne străvezii pentru a le preface în urmă în perle, în safire.

Sylfidele mișunau deasupra câmpiilor și grădinilor înflorite, ridicându-se în azurul înstelat, pe aripi de zefir, până în cereștele lor ateliere, unde șlefuiau pietrele scumpe, grenatele și topazele.

Într-o asemenea noapte plină de minunății, nici un muritor nu cuteza să treacă prin pădurea în mijlocul căreia șerpuia râul străvăzător cum e cristalul.

Cu toate astea, unul a trecut, împins de focul dragostei care e mai mare decât toate vrăjile pământești.

Bătuse ora dousprezece la mica biserică din sat când acest unul, ca luat de un vârtej, se hotărî să-și încalce voinicul tovarăș din copilărie, să răsbească spre orașul iubit în care îl aștepta aleasa inimei.

„Haide, murgule iubit! Grăbește-te și du-mă spre muntele pietros, spre râul de diamant, ce udă fermecătoarele colnice, cari au fost singurii martori ai iubirii mele.

Grăbește-te, parcă zăresc după acum, dinaintea ochilor, ca prin vis, masa întinsă în fața căreia mă așteaptă logodnica scumpă.

Ea și-a isprăvit lucrul, iată cum stă cu capul în mâini și privește spre fereastră.

Grăbește-te! Iuștește-ți pasul și du-mă spre verdea pădure, spre orașul dragei, căci mi-e dor s-o văd răsărind în cadrul ferestrelor înflorite”.

Astfel vorbea el, în vreme ce galopul calului se făcuse năprasnic. În urma lor fugea pădurea peste care umbra lui, ca o nălucă, trecea fantastic.

Departe, în față, se desfășura râul, cum e cristalul, ce se ducea șerpuitor printre două râpe, de unde, făcându-se nevăzut, la porțile orașului își schimba cursul.

Calul ținea malul drept al apei, în care se oglindeau razele de argint ale lunei. Tăcerea nu era turburată de nici un sgomot. Câteodată, de departe se auzeau sărutările pe care le dădeau undele pietrelor. Pădurea întunecoasă rămase departe. Și iată că orașul dorit se apropie.

Dar, din mijlocul râului, din tufișurile de nufăr și albăstrele, se ridică și răsună un dulce glas ce-l cheamă pe nume.

Calul făcu o săritură, iar călărețul, tremurând, străpunse cu privirea întunericul, în clipa în care luna se arată de sub stratul de nori, aruncând raze ce aprindeau undele cu felurite culori.

Dar iată că privirea lui fu atrasă de vedenia unei femei al cărui corp era străveziu.

Gâtul ei era descoperit și își țintise marii ochi asupra-i, căutând în ai lui. Femeia aceasta care întrupa voluptatea îl întrebă:

— Unde te duci la o vreme atât de târzie? Vino mai bine cu mine, în palatul meu de cristal dintre lotuși și iriși.

Acolo am așternut un pat de roze numai pentru tine. În palat totul e plăcere, cântec, lumină și bucurie.

Vino, frumosele călător! Îți voi oferi un ospăț Dumnezeiesc pe mese de mărgean, încărcate cu mâncări

și vinuri spumoase. Te vor servi surorile mele, care sunt tot atât de frumoase ca mine. Vino, frumosele călător! Surorile te așteaptă, ele te vor întâmpina în sunetul harpelor, flautelor de abanos încrustate cu topaze și rubine. Vino să te dăruiesc cu o bucurie supra omenească! Căci voi să te fac să uiți zilele vieții lumești.

Iată, îți întind brațele, voiesc să te fac să știi în adevăr ce înseamnă să fii tânăr.

Astfel îi vorbea Zâna Apelor, ce-i aținea calea. Goală, cu părul ca un fuior de aur, seducătoare, cu privirea fosforescentă, ea îl cheamă. Și el nebun, înfrigurat, pierdut, i s-ar fi dat ei, dacă printre trestii înverzite nu s-ar fi auzit, venind de departe din sat, cântecul cocoșului.

Căci noaptea de vară trecuse.

Puntea Dracului

Își aprindea țigara. Ridică gulerul hainei, fredonează un cântec monoton și trist. Se plimbă nervos înapoi și încolo. Apoi, pocnește din degete și își zice:

— Drace! În seara asta unde voi dormi? M-au alungat ca pe un câine din serviciu. Ce mă voi face? Iată-mă din nou pe drumuri, neștiind încotro s-o apuc și unde să-mi îndrept pasul. Mai bine ar fi să mă sinucid! Foamea mă chinuște și îmi arde gâtul. M-am săturat de viață și de atâta mizerie. Se gândește o clipă, apoi urmează.

— Dacă aș fi bogat? Nimic mai ușor! Trebuie să dau o lovitură și apoi voi trăi ca un fecior de bani gata. Nu va mai zice lumea, văzându-mă trecând pe drum: Iată pușlamaua!

Trebuie acum să mă grăbesc că noaptea mă ajunge după urmă. Vai! Cât e de cumplită foamea! S-a întunecat de tot. Plouă. Ce mai seară tristă și afurisită! Așadar, să mă așez la pândă. Întunericul va fi de partea mea. Voi apuca de gât pe primul trecător. Am să-l buzunăresc bine. Dacă țipă, în vreme când îl despoi și îl scutur de franci, s-a sfârșit cu el. Am să-i împlânt cuțitul până în plăsele în ceafă. Da, trebuie să procedez astfel să scap de sărăcie. Foamea! Foamea cât e de cumplită. Revolta – omul îl schimbuse în fiară...

La lumina palidă a felinarelor care se aprinseseră ochii îi sticleau. Străzile rămaseră pustii. Deasupra orașului noaptea neagră și misterioasă își așternuse aripa ei de corb. Într-un local de petrecere, înecat în lumină ca ziua, chefii beau și dansau în sgomotul infernal al muzicii îndrăcite. Acolo, desfrâul înota în vin și în șampanie.